অধ্যায় ৯ ঃ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য-১

অধ্যায় গাঁথনি

৯.১ উদ্দেশ্য

৯.২ পৰিচয়

৯.৩ ৰামধেনু যুগৰ পটভূমি

৯.৪ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য

৯.৫ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বিবিধ ধাৰা

- ৯.৫.১ প্রগতিবাদী বা সমাজবাদী ধাৰা
- ৯.৫.২ হাস্য-ব্যঙ্গৰ ধাৰা
- ৯.৫.৩ আধুনিকতা আৰু বাস্তৱবাদী ধাৰা
- ৯.৫.৪ মনস্তাত্ত্বিক ধাৰা
- ৯.৫.৫ ৰাজনৈতিক আৰু অর্থনৈতিক ধাৰা
- ৯.৫.৬ অস্তিত্ববাদী ধাৰা আৰু চেতনাস্রোত পদ্ধতি

৯.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

৯.৭ অধিক জানিবলৈ

৯.৮ অগ্রগতিৰ খতিয়ান (কৱল ৰূপৰেখা)

৯.৯ আৰ্হি প্রশ্ন

৯.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- সাহিত্যৰ দিক্ নির্ণয়ত আলোচনীৰ ভূমিকা সম্পর্কে জানিব পাৰিব
- ৰামধেনু আলোচনীৰ যোগেদি সৃষ্টি হোৱা সাহিত্যিক আন্দোলন সম্পর্কে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- ৰামধেনু যুগৰ পটভূমি সম্পর্কে জানিব পাৰিব
- ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্য সম্পর্কে আলোচনা কৰিব পাৰিব
- সমাজ জীৱনৰ সৈতে ৰামধেনু যুগৰ সম্পর্কৰ বিষয়ে ব্যাখ্যা আগবঢ়াব পাৰিব
- এই যুগৰ আধাৰ, লক্ষণ, স্বৰূপ সম্পর্কে জানিব পাৰিব
- ৰামধেনু যুগৰ গৌৰৱোজ্জ্বল দিশবোৰৰ সম্পর্কে অৱগত হ'ব
- ইয়াৰ বিবিধ ধাৰাৰ সৈতে পৰিচিত হ'ব।

৯.২ পৰিচয়

ইয়াৰ আগৰ অধ্যায়কেইটাত আপুনি অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন যুগৰ কথা অধ্যয়ন কৰিলে। *অৰুনোদই*ৰ পৰা আৰম্ভ কৰি *জোনাকী, আৰাহন, বাঁহী, পছোৱা, জয়ন্তী* আদি বিভিন্ন যুগৰ সাহিত্য অধ্যয়ন কৰিলে। এই অধ্যায়ত আপুনি 'ৰামধেনু' যুগৰ সাহিত্য সম্পৰ্কে জানিব পাৰিব। এই যুগৰ সাহিত্যই আনি দিয়া পৰিৱৰ্তনৰ সৈতে পৰিচিত হ'ব।

প্ৰত্যেক ভাষাৰ সাহিত্যৰ বিকাশ, প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰত আলোচনীয়ে এক বিশেষ ভূমিকা পালন কৰে। আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যও আলোচনীৰ পাততে গঢ় লৈ উঠিছিল। ওপৰত উল্লেখ কৰা আলোচনীসমূহেও অসমীয়া সাহিত্যৰ একো একোটা যুগৰ সৃষ্টি কৰি গৈছে। বিশেষ বিশেষ আলোচনীয়ে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়াইছে। আধুনিক সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী প্ৰণেতাসকলেও সেই আলোচনীবোৰক কেন্দ্ৰ কৰি সাহিত্যৰ ক্ৰমবিকাশৰ যুগ একোটা নিৰূপণ কৰি গৈছে। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্য আলোচনীক ভিত্তি কৰিয়েই গঢ় লৈ উঠিছে।

এই অধ্যায়ত *ৰামধেনু* আলোচনীখনে আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ পথাৰখন কিদৰে চহকী কৰি থৈ গৈছে সেই বিষয়ৰ পৰিচয় দাঙি ধৰা হ'ব।

অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী মৌখিক সাহিত্যৰ পৰাই সমৃদ্ধ। তাৰ পৰৱৰ্তী প্ৰাক্-শঙ্কৰী যুগৰ পৰা বৰ্তমানলৈকে বিভিন্ন পৰিক্ৰমাৰ মাজেৰে আজিৰ অৱস্থাত উপনীত হৈছে। এই অধ্যায়ত আন আলোচনালৈ নগৈ ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যতে সীমাবদ্ধ থকা হ'ব। *জয়ন্তী, পছোৱা* আদি আলোচনীয়ে আনি দিয়া টোটোতে *ৰামধেনু* আলোচনী গঢ় লৈ উঠিছিল। সাহিত্য-শিল্প সমাজৰ আধাৰতে সৃষ্টি হয়। সমাজৰ ৰূঢ় বাস্তৱেই সাহিত্য শিল্পৰো আধাৰ। *ৰামধেনু* আলোচনীখনতো সমাজৰ বাস্তৱ ছবিখন শিল্পসন্মতভাৱে ৰূপায়িত কৰিব বিচাৰিছিল।

এই অধ্যায়ত ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ এটি আভাস দিবলৈ যত্ন কৰা হ'ব। সমাজ-সচেতনতাৰ ভাব প্ৰতিফলিত হোৱা *ৰামধেনু* আলোচনীত ফুটি উঠা পশ্চিমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন দৰ্শনৰ বিষয়েও জনাবলৈ চেষ্টা কৰা হ'ব।

৯.৩ ৰামধেনু যুগৰ পটভূমি

আধুনিক যুগৰ বিকাশ সাধনত আলোচনীৰ গুৰুত্ব অপৰিসীম। আধুনিক অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশ হৈছিল অৰুণোদই যুগৰ সাহিত্যতে। তাৰ পাছতো *বাঁহী, জোনাকী, উষা, আৰাহন, মিলন, জয়ন্তী, পছোৱা* আদি আলোচনীয়েও অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশ, প্ৰচাৰ, প্ৰসাৰত একো একোটা বিশেষ ভূমিকা অৱলম্বন কৰিছে। সেইবাবেই সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী বিচাৰত আলোচনীক কেন্দ্ৰ কৰি একোটা যুগ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি লোৱা হয়।

ৰামধেনু আলোচনীখন প্ৰকাশ হোৱাৰ আগতে ওপৰত উল্লিখিত কেবাখনো আলোচনীয়ে অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ গুৰি ব'ঠা ধৰিছিল। গতিকে *ৰামধেনু* প্ৰকাশ হোৱাৰ আগতেই শক্তিশালী ভেঁটি এটা আছিলেই। *পছোৱা* আৰু *জয়ন্তী* নামৰ আলোচনী দুখনত আধুনিক

ভাবৰ প্ৰকাশ ঘটিছিল। এই দুয়োখন আলোচনীত উদ্ভাসিত হোৱা আধুনিক সাহিত্যৰ ঢৌ 'ৰামধেনু' যুগত পৰিপক্ক ৰূপত উজলি উঠিল।

ৰামধেনু আলোচনীখন প্ৰকাশ হোৱাৰ পূৰ্বে ১৯৪৮ চনত বিৰিঞ্চি কুমাৰ বৰুৱাৰ সম্পাদনাত *ৰংঘৰ* নামেৰে এখন শিশু আলোচনী প্ৰকাশ হৈছিল। সেই সময়ত *ৰংঘৰ* এখন জনপ্ৰিয় আৰু উল্লেখযোগ্য আলোচনী হিচাপে পৰিগণিত হৈছিল। অসমৰ কেবাগৰাকী স্বনামধন্য ন-পুৰণি কবি-সাহিত্যিকে *ৰংঘৰ* আলোচনীত লিখিছিল। তেওঁলোক আছিল জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালা, কমলানন্দ ভট্টাচাৰ্য্য, ৰত্নকান্ত বৰকাকতি, মহেশ্বৰ নেওগ আদি। দেৱকান্ত বৰুৱাৰ 'আমি দুৱাৰ মুকলি কৰো' নামৰ ক্ৰান্তিকাৰী কবিতাটো *ৰংঘৰ* আলোচনীতে প্ৰকাশ হৈছিল। *ৰংঘৰ* শিশু আলোচনী হ'লেও তাত প্ৰকাশ পোৱা সকলো লেখা শিশুৰ বাবে নাছিল। অৱশ্যে জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাদেৱৰ 'ভূত পোৱালি' আদিৰ দৰে লেখাৰ সংখ্যা সৰহ আছিল। কেবাগৰাকী মহিলা লেখকেও *ৰংঘৰ*ৰ যোগেদি আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। তেওঁলোক আছিল প্ৰণীতা দেৱী, গীতা চক্ৰৱৰ্তী, চন্দ্ৰপ্ৰভা দত্ত আদি।

দুবছৰ কাল এই আলোচনীখন প্ৰকাশ হোৱাৰ পাছত *ৰংঘৰ* শিশু আলোচনীখন কলেৱৰত ডাঙৰকৈ প্ৰকাশ কৰাৰ পৰিকল্পনা কৰা হয়। অকল কলেবৰ ডাঙৰ কৰাই নহয়, ইয়াৰ উদ্দেশ্য আছিল ৰংঘৰৰ ঠাইত পূৰ্ণাংগ আলোচনী এখন প্ৰৱৰ্তন কৰাৰ। তেনেকৈয়ে ৩য় বছৰৰ পৰা এখন ওখ খাপৰ মাহেকীয়া আলোচনী প্ৰকাশ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয়।

জানি থোৱা ভাল

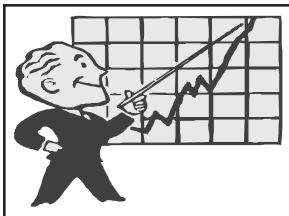
ৰামনেধু আলোচনী ১৯৫০ চনৰ পৰা ১৯৬৭ চনলৈ একেৰাহে প্ৰকাশ পাইছিল। তাৰ পাছত কেইবছৰমান বন্ধ হৈ ১৯৭১ চনত পুনৰ প্ৰকাশ পাইছিল। ১৯৮০ চনত এই আলোচনীখন সম্পূৰ্ণ ৰূপে বন্ধ হৈ যায়।

এইদৰে ১৯৫০-৫১ চনৰ পৰা তৃতীয় বছৰ ১ম সংখ্যা হিচাপে *ৰামধেনু* আলোচনীখন প্ৰকাশ পাবলৈ ধৰে। *ৰামধেনু*ৰ তৃতীয় বছৰ ১ম সংখ্যাৰ পৰা ৫ম সংখ্যালৈকে সম্পাদনাৰ দায়িত্বত আছিল ইন্দ্ৰকমল বেজবৰুৱা। তৃতীয় বছৰ ৬ষ্ঠ সংখ্যাৰ পৰা ৪র্থ বছৰ দ্বাদশ সংখ্যালৈ সম্পাদনা কৰিছিল মহেশ্বৰ নেওগ। ইয়াৰ পাছত ৫ম বছৰ ১ম সংখ্যাৰ পৰা ষষ্ঠদশ বৰ্ষ ১ম সংখ্যালৈ এক দীৰ্ঘ সময় ধৰি *ৰামধেনু*ৰ সম্পাদনাৰ দায়িত্ব বহন কৰিছিল বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্যই। ষষ্ঠদশ বৰ্ষৰ পৰা অষ্টাদশ বৰ্ষ দ্বাদশ সংখ্যালৈ নিয়মীয়াকৈ *ৰামধেনু* প্ৰকাশ হৈছিল ৰাধিকামোহন ভাগৱতীৰ সম্পাদনাত। তাৰ পাছতো ১৯৮০ চনলৈকে ৰাধিকামোহন ভাগৱতীৰ সম্পাদনাতেই আৰু এঘাৰটা সংখ্যা *ৰামধেনু* প্ৰকাশ হয়। কিন্তু পাছৰ সংখ্যাবোৰ বৰ নিয়মীয়াকৈ প্ৰকাশ পোৱা নাছিল।

এইদৰে চাৰি গৰাকী সম্পাদকৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা *ৰামধেনু* আলোচনীত সম্পাদকসকলৰ চিন্তা-চৰ্চা ধ্যান-ধাৰণাৰে পুষ্ট এখন উন্নতমানৰ আলোচনী হিচাপে গঢ় লৈ

উঠিছিল। অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত *ৰামধেনুৱে* মহত্ত্বপূর্ণ বৰঙণি আগবঢ়াই থৈ গৈছে। *পছোৱা* আৰু *জয়ন্তী*ৰ পাতত আধুনিক সাহিত্যৰ যি উকমুকনি দেখা গৈছিল, *ৰামধেনুৱে* তাক পৰিণত প্রজ্ঞ কৰি তুলিছিল। *ৰামধেনুত* প্রকাশিত ৰচনাবোৰে আধুনিকতাৰ নতুন চিন্তা-ভাৱনা, জীৱন-চর্চা, সমাজ-সংস্কৃতি আৰু সাহিত্যৰ ন-ন দিশ উন্মোচিত কৰিছিল। ১৯৫০-৫১ চনত মহেশ্বৰ নেওগ *ৰামধেনুৰ* সম্পাদক হৈ থকা সময়ত হেম বৰুৱাৰ আধুনিক সাহিত্য নামৰ গ্রন্থখনি প্রকাশ হৈছিল। এই গ্রন্থখনিত হেম বৰুৱাই ঊনবিংশ শতিকাৰ শেষ আৰু বিংশ শতিকাৰ আদিভাগৰ পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ আদর্শ আৰু প্রকৃতি দাঙি ধৰিছিল। দেখা যায় হেম বৰুৱাই আঙুলিয়াই দিয়া এই আদর্শ ৰামধেনু যুগৰ লেখকসকলৰো আদর্শ হৈ পৰিছিল।

ৰামধেনু যুগত অসমীয়া সাহিত্যও বিশ্বমুখী হৈ পৰিছিল। বিশ্ব সাহিত্যৰ ন-ন চিন্তাৰ দিশবোৰ অসমীয়া সাহিত্যতো প্রতিফলিত হ'বলৈ ধৰিলে। সাহিত্যৰ বিষয়বস্তুৱে ৰাজনৈতিক, অর্থনৈতিক সামাজিক দিশবোৰ বিশ্লেষণ কৰিবলৈ সুবিধা বিচাৰি ফুৰিলে। সাহিত্যৰ বিষয়-বস্তুলৈ পৰিৱর্তন অহাৰ দৰে আঙ্গিক, ভাষা, প্রকাশভঙ্গী উপস্থাপন পদ্ধতিলৈও ভালেখিনি পৰিৱর্তন আহিল। এনেদৰে ৰামধেনুৱে অসমীয়া সাহিত্যৰ এটি নতুন যুগৰ সূচনা কৰিলে।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ১ ঃ ৰামধেনু যুগৰ পটভূমি সম্পর্কে আলোচনা আগবঢ়াওক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৯.৪ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্য

এটা ভাষাৰ সাহিত্যৰ বিকাশত আলোচনীৰ ভূমিকা অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশতো বিভিন্ন আলোচনীৰ বৰঙণি আছে। বিশেষকৈ আধুনিক অসমীয়া ভাষা সাহিত্যৰ বিকাশত ৰামধেনুৰ ভূমিকা তাৎপর্যপূর্ণ।

সাহিত্যৰ প্রতিটো যুগেই ইটোৰ পৰা সিটো একেবাৰে আঁতৰি আহিব নোৱাৰে। ইন্দ্রকমল হাজৰিকাৰ সম্পাদনাত ৰামধেনুৰ মাত্র পাঁচটা সংখ্যাহে প্রকাশ পাইছিল। ইয়াৰ পাছতে মহেশ্বৰ নেওগে প্রায় এবছৰ কালতকৈ অধিক সময় ৰামধেনু আলোচনীখন সম্পাদনা কৰিছিল। ইয়াৰ পাছত ক্রমে বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্য আৰু ৰাধিকামোহন ভাগৱতীয়ে এই আলোচনীখন সম্পাদনাৰ দায়িত্ব পালন কৰিছিল। গতিকে ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্য সম্ভাৰ বুলিলে এই চাৰিওগৰাকী সম্পাদকৰ সম্পাদনাত প্রকাশ পোৱা সাহিত্য সম্ভাৰক বুজিব লাগিব।

অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিহাস বহু পুৰণি যদিও আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশ ঘটিছিল পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ আদর্শত। কিন্তু পশ্চিমত গঢ়ি উঠা আধুনিক সাহিত্যৰ আন্দোলনে অসমক সহজতে ঢুকি পোৱা নাছিল। আধুনিক সাহিত্যৰ আন্দোলনৰ তৰঙ্গ বঙ্গদেশৰ মাজেদি আহি অসম পাওঁতে বহু বছৰ লাগিছিল। সাহিত্যৰ সকলো পৰিৱর্তনৰ ধাৰা প্রথমে প্রকাশ হয় গীত

আৰু কবিতাৰ মাজেৰে। অসমীয়া সাহিত্যতো এই পৰিৱৰ্তনৰ বা আহিছিল কবিতাৰ মাজেৰে। যি সময়ত পশ্চিমত টি. এছ. এলিয়টে তেওঁৰ অমৰ সৃষ্টি *ৱেষ্টলেণ্ড*ৰ বাবে নোবেল বঁটা লাভ কৰিছিল, তেতিয়া অসমৰ কাব্য জগতত ৰোমাণ্টিক কবিতাৰ ভেঁটি স্থাপিত হৈছিলহে। সেই সময়ত গণেশ গগৈ, যতীন্দ্র নাথ দুৱৰা আদি কবিসকলৰ ৰমন্যাসবাদী কবিতাৰ জনপ্রিয়তা বাঢ়িছিল। কিন্তু তেতিয়ালৈকে পশ্চিমত গঢ়ি উঠা বাস্তৱবাদী কবিতাৰ কোনো ছাঁ অসমত পৰায়ে নাছিল। ১৯৪৭ চনত ভাৰতে লাভ কৰা স্বাধীনতাৰ পাছৰ পৰাহে অসমত এটা নতুন সামাজিক আৰু বৌদ্ধিক পটভূমি গঢ়ি উঠিছিল। তাৰ পাছতে প্রকাশ পোৱা *পছোৱা* আৰু *জয়ন্তী* আলোচনীৰ যোগেদি এই নতুন ভাৱধাৰা অসমীয়া সাহিত্যত প্রৱেশ কৰিছিল।

মহেশ্বৰ নেওগৰ সম্পাদনাত প্রকাশ পোৱা *ৰামধেনু* আলোচনীখন আছিল পৰিৱৰ্তনৰ স্বাক্ষৰ বহনকাৰী আলোচনী। এই সময়ত প্রকাশ পোৱা সাহিত্য সম্ভাৰত *বাঁহী* আৰু *আৱাহন* যুগৰ দৰে সাহিত্যৰ লগতে আধুনিক সাহিত্যৰো সমান পয়োভৰ দেখা যায়। মহেশ্বৰ নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনু* একেটা সংখ্যাতে বিনন্দ চন্দ্র বৰুৱাৰ এটা কবিতা প্রকাশ পাইছিল যাৰ আৰ্হি পুৰণি কবিতা। কবিতাটিৰ নাম 'ৰামধেনু'। একেটা সংখ্যাতে প্রকাশ পাইছে এটা আধুনিক কবিতা 'এতিয়া কিমান ৰাতি' —কবি নৱকান্ত বৰুৱা। আনহাতে, প্রায় দুয়োটা শ্রেণীৰে সমিলমিলত নির্মলপ্রভা বৰদলৈয়ে লিখিছিল 'বার্ণার্ড শ্ব' নামত এটি কবিতা। তেনেকৈ আন এটা সংখ্যাতো পুৰণি ৰীতি-আদর্শৰ প্রকৃতি বিষয়ক এটা কবিতা প্রকাশ পাইছিল। কবি আছিল মহেশ্বৰ নেওগ। আনহাতে সেই সংখ্যাতেই হেম বৰুৱাই 'পোহৰতকৈ আন্ধাৰ ভাল' কবিতাটি লিখি একপ্রকাৰ চমকৰ সৃষ্টি কৰিছিল।

নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনু*ৰ এটি সংখ্যাত কবিতাৰ দৰে চুটিগল্পৰ ক্ষেত্রতো ন-পুৰণি গল্পৰ সমাবেশ ঘটিছিল। ৰমন্যাসিক ভাষাৰে ৰচিত আধুনিক ভাবৰ চুটিগল্পৰো প্রকাশ হৈছিল।

সেইদৰে প্রবন্ধৰ ক্ষেত্রতো একে কথাকেই ক'ব পাৰি। সেই সময়ৰ *ৰামধেনু*ত গম্ভীৰ বিষয়ৰ প্রবন্ধ বেছিকৈ প্রকাশিত হৈছিল। প্রবন্ধবোৰ ৰচিত হৈছিল ধর্ম, দর্শন, বুৰঞ্জী আৰু সাহিত্য সম্বন্ধীয় বিষয়ক লৈ। বেণুধৰ শর্মাৰ মণিৰাম দেৱানৰ আলম লৈ হেম বৰুৱাই কৰা সমীক্ষাত্মক আলোচনা এটিও প্রকাশিত হৈছিল। তদুপৰি বাণীকান্ত কাকতিৰ 'ৰাধা চৰিত্রৰ অভ্যুদয়', 'ৰাসক্রীড়াৰ গুৰি কথা' বিশ্ব নাৰায়ণ শাস্ত্রীৰ 'শ্রীপঞ্চমী' আদিৰ দৰে গহীন প্রবন্ধ *ৰামধেনু*ত প্রকাশ পাইছিল। নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনু* আলোচনীত আধুনিক ভাৱধাৰাৰ প্রবন্ধও প্রকাশ পাইছিল। বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্যই হেম বৰুৱাৰ *আধুনিক সাহিত্য* নামৰ গ্রন্থখনৰ এটি সমীক্ষাত্মক আলোচনা আগবঢ়াইছিল মহেশ্বৰ নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনু*ৰ এটি সংখ্যাত। গতিকে কবিতা, চুটিগল্প, প্রবন্ধ সকলোতে পুৰণি প্রীতি আৰু নতুনক আদৰাৰ উছাহ এটি দেখা গৈছিল মহেশ্বৰ নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনু*ত।

ৰামধেনু আলোচনীৰ সর্বাধিক সময়ৰ সম্পাদক আছিল বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্য। গতিকে ৰামধেনু যুগ বুলিলেই বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্যৰ নামটি পোনে পোনে মনলৈ আহে। বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্যৰ সম্পাদনাত *ৰামধেনু* আলোচনীখন ফুলে-ফলে জাতিষ্কাৰ হৈ উঠে। পূর্বৰ

আলোচনীবিলাকৰ সাহিত্যৰ কেন্দ্রস্থল আছিল কলকাতা। কলকাতাত থকা প্রবাসী অসমীয়া ছাত্রসকলে সেই আলোচনীবিলাকত ঘাইকৈ লেখা-মেলা কৰিছিল। কিন্তু ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যৰ কেন্দ্রস্থল আছিল গুৱাহাটী। কটন কলেজৰ এচাম ছাত্রই বিশেষকৈ ৰামধেনু যুগত নতুন দৃষ্টিভঙ্গীৰে সাহিত্য সৃষ্টিত অৰিহণা যোগাইছিল।

এই নতুন দৃষ্টিভঙ্গী বা নতুনত্ববোৰ *ৰামধেনুৰ* গল্প, কবিতা, প্রবন্ধত ফুটি ওলাইছিল। হেম বৰুৱা, নৱকান্ত বৰুৱা, বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্য, হৰি বৰকাকতি, মহেন্দ্র বৰা, কেশৱ মহন্ত, হোমেন বৰগোহাঞি, অমলেন্দু গুহ, নীলমণি ফুকন, বীৰেশ্বৰ বৰুৱা, দিনেশ গোস্বামী, প্রফুল্ল ভূঞা, ৰাম গগৈ, প্রবীণা শইকীয়া, নির্মলপ্রভা বৰদলৈ আদি কবিসকলে *ৰামধেনুৰ* পাতত কবিতা লিখি কবিতাৰ এটি আন্দোলন গঢ়ি তুলিলে। কবিতাত অন্ত্য মিল পৰিহাৰ কৰি মুক্তক ছন্দত আৰু স্পন্দিত গদ্যত এই কবিসকলে কবিতা লিখিবলৈ ধৰিলে। অৱশ্যে এই নতুন পৰীক্ষাত সকলো কবিয়েই যে সফল হৈছিল সেই কথা ন দি ক'ব নোৱাৰি।নৱকান্ত বৰুৱাৰ 'এটি প্রেমৰ পদ্য' নামৰ কবিতাটো সেই সময়ৰ মুক্তক ছন্দৰ এটি সফল কবিতা বুলি দাবী কৰিব পাৰে। আধুনিক যুগৰ এগৰাকী প্রতিনিধিত্বমূলক কবি হিচাপেও নৱকান্ত বৰুৱাই কৃতিত্ব দাবী কৰিব পাৰে। অৱশ্যে ৰামধেনু যুগৰ আৰু ভালে সংখ্যক কবিয়ে এনে ধৰণে নতুন ছন্দেৰে অনেক কবিতা লিখিছিল।

অকল ছন্দৰ ক্ষেত্রতেই নহয় কবিতাৰ বিষয়বস্তুৰ ক্ষেত্রতো এই যুগত অনেক পৰিৱর্তন আহিল। সেই সময়ৰ বেছিভাগ কবিয়েই নিজৰ ভাব-বিলাসিতা পৰিহাৰ কৰি সমাজত গা কৰি উঠা বিভিন্ন বিষয়ক লৈ কবিতা ৰচনাত মনোনিবেশ কৰিলে। হেম বৰুৱা, বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্য, কেশৱ মহন্ত, নলিনীধৰ ভট্টাচার্য্য, মহেন্দ্র বৰা, হোমেন বৰগোহাঞি আদি কবিসকলে তেওঁলোকৰ কবিতাত অর্থনৈতিক দৈন্য পীড়িত সমাজৰ ছবি আঁকিছে। সমাজবাদী চিন্তা-চেতনাৰে উদ্বুদ্ধ হেম বৰুৱাৰ কবিতাত এখন সাম্যবাদী সমাজ গঢ়াৰ পৃষ্ঠপোষকতা দেখা যায়। তেনেদৰে চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ 'ফুলশয্যাৰ ৰাতি' আৰু মহেন্দ্র বৰাৰ 'কেৰেণী শ্যেলীৰ চিঠি' কবিতা দুটিতো অর্থনৈতিক দুৰৱস্থাৰ চিত্র অঙ্কিত হৈছে। প্রেমৰ কবিতা যেন লাগিলেও কবিতা দুটিৰ অন্তর্নিহিত ভাব অর্থনৈতিক দৰিদ্রতা। 'কেৰেণী শ্যেলীৰ চিঠি' শীর্ষক কবিতাৰ মাজেৰে অযুত আশাৰ সঞ্চাৰ হ'ব বুলি অপেক্ষাৰত লোকৰ কৰুণ জীৱনগাথাৰ প্রকাশ ঘটিছে। হোমেন বৰগোহাঞি নীলমণি ফুকন আদি কবিসকলে প্রতীক আৰু মোহনীয় চিত্রকল্পৰে নতুন কবিতাক নতুন ৰূপত তুলি ধৰিছে। হোমেন বৰগোহাঞি আধুনিক কবিতাৰ এক শক্তিশালী কবি। তেওঁৰ এটি বহুচর্চিত কবিতা হ'ল 'সাপ'। সাপ এক ভয়ঙ্কৰ প্রতীক। 'সাপ'ৰ আঁৰত লুকাই থকা মনৰ পৰস্পৰবিৰোধী শক্তি কবিতাটিৰ ব্যঞ্জনাৰ স্পষ্ট হৈ আছে। ৰামধেনুৰ শেষৰ ফালে আত্মপ্রকাশ কৰা হৰেকৃষ্ণ ডেকাৰ 'স্বৰবোৰ' নামৰ কবিতাটোতো প্রতীকবাদী শৈলী লক্ষ্য কৰা যায়। শব্দৰ দ্বাৰা সৃষ্ট স্বৰবোৰে জীৱন অশান্ত টৌবোৰক শান্ত কৰিবলৈ শক্তি যোগাইছে।

এনেদৰে আৰু অনেক কবিয়ে ৰামধেনুৰ পাতত কবিতা লিখিছিল। কবিতাৰ এই আন্দোলনত কিছু বিসঙ্গতি আছিল যদিও এক নতুন কাব্য-ঐতিহ্য প্রতিষ্ঠাত *ৰামধেনুৰ* কবিতাসমূহৰ বৰঙণি অসীম।

ৰামধেনু আলোচনীয়ে অসমীয়া চুটিগল্পৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধি সাধনতো বিশেষ অৰিহণা যোগাইছে। অসমীয়া চুটিগল্পৰ সৃষ্টি হৈছিল *জোনাকী* আলোচনীৰ যোগেদি। *জোনাকীৰ* যোগেদি সৃষ্টি হোৱা অসমীয়া চুটিগল্পৰ দ্বিতীয় স্তৰ আৰম্ভ হয় *আৱাহন* আলোচনীৰ যোগেদি। *ৰামধেনুই* অসমীয়া চুটিগল্পৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধিত বিশেষ অৰিহণা আগবঢ়ালে। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধ আৰু স্বাধীনতা আন্দোলনে ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যক বিশেষভাৱে প্ৰভাৱিত কৰিছিল। ব্যক্তিগত আৰু সামাজিক সম্পৰ্কৰ অৱনতি, সমাজৰ ভাঙোনমুখী বাতাবৰণ, সাম্প্ৰদায়িক সংঘৰ্ষ, অৰ্থনৈতিক সংকট আদিয়ে অসমীয়া চুটিগল্পলৈও ভালেখিনি পৰিৱৰ্তন আনিলে। এই সময়ছোৱাৰ গল্প লেখকসকল ৰোমাণ্টিক ভাব-বিলাসিতাৰ পৰা আঁতৰি অধিক বাস্তৱমুখী হৈ পৰিল। সমাজত চলি থকা দুৰ্নীতি-অন্যায়-অবিচাৰৰ প্ৰতি লেখকসকল বিশেষভাৱে সচেতন হৈ পৰিল।

জানি থোৱা ভাল

অসমীয়া আধুনিক কবিতাৰ তিনিটা গতি চকুত পৰে। প্ৰথমটো ঐশী চিন্তাৰপৰা মানৱকেন্দ্ৰিক চিন্তা। দ্বিতীয়টো প্ৰগতিশীল চিন্তা। তৃতীয়টো আধুনিকতাবাদী চিন্তা।

ৰামধেনু আলোচনীকেন্দ্ৰিক এচাম লেখকে অসমীয়া চুটিগল্পক নতুন ভাৱবস্তু আৰু আঙ্গিকেৰে সজাই-পৰাই সমৃদ্ধিশালী কৰি তুলিলে। পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ প্ৰভাৱৰ ফলস্বৰূপে সমাজবাদ, বাস্তৱবাদ, মনঃস্তত্ত্ব, চেতনাস্ৰোত আদি জটিল ভাববস্তুৰ সমাৱেশ ঘটিল। ভালে সংখ্যক গল্পকাৰৰ গল্পত নগৰীয়া জীৱনে বিশেষ প্ৰাধান্য লাভ কৰা দেখা গ'ল। ফ্ৰয়েড, য়ুং আদিৰ মনোবৈজ্ঞানিক চিন্তাধাৰাৰ প্ৰভাৱেৰে প্ৰভাৱিত গল্পৰ লগতে মাৰ্ক্সীয় দৰ্শনৰ প্ৰভাৱো কিছু সংখ্যক গল্পত দেখা গ'ল।

আৱাহন যুগত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰা কেইবাজনো চুটিগল্প লেখকে *ৰামধেনুৰ* পাততো চুটিগল্প লিখি অসমীয়া চুটিগল্পক সমৃদ্ধিশালী কৰি ৰাখিছিল। তেওঁলোক আছিল ৰমা দাশ, দীননাথ শৰ্মা, লক্ষ্মীনাথ ফুকন, কৃষ্ণ ভূঞা, ছৈয়দ আব্দুল মালিক আদি।

ৰমা দাশে জীৱনৰ শেষ বয়সলৈ ৰসোদ্দীপক গল্প লিখিছিল। *ৰামধেনুৰ* পাতত লিখা তেনে এটি গল্প আছিল 'ৰোডোডেণ্ড্ৰণৰ বিলাস'। উচ্চ মধ্যবিত্ত পৰিয়ালৰ এগৰাকী মহিলা আৰু তেওঁৰ গাভৰু জীয়েকে বিলাসী জীৱন-যাপন কৰি স্বামী বা পিতৃক অৱজ্ঞা কৰি সমাজত প্ৰতিষ্ঠা লাভ কৰিবলৈ স্বপ্ন দেখি কেনেকৈ প্ৰবঞ্চিত হৈ হাঁহিয়াতৰ পাত্ৰ হৈ পৰিছিল তাৰ এক বাস্তৱসম্মত ৰূপ দিছিল গল্পটিত। কৃষ্ণ ভূঞাৰ গল্পতো সমাজৰ ছবি এখন জিলিকি উঠিছে 'ছিলঙৰ কেৰেণী' নামৰ গল্পটিত। চৈয়দ আব্দুল মালিকৰ গল্পতো সমাজ-সচেতনতা লক্ষ্য কৰা যায়। তেওঁৰ 'দুখন ভৰি', বীভৎস বেদনা, 'লাইফটো আই মীন' আদি গল্প *ৰামধেনু* আলোচনীৰে নহয় অসমীয়া সাহিত্যলৈকো উল্লেখযোগ্য দান। মালিকৰ গল্প *ৰামধেনুৰ* প্ৰতিটো সংখ্যাতে জিলিকি আছে। 'দুখন ভৰি' গল্পত দুখন ভৰিৰ বৈষম্যই নাৰীৰ জীৱনলৈ মাতি অনা বিপৰ্যয়ৰ কথা বৰ্ণিত হৈছে।

তেওঁৰ 'লাইফটো আই মীন' গল্পটোত শেষলৈকে পাঠকৰ মনত উৎকণ্ঠা বজাই ৰাখে। লক্ষ্মীনাথ ফুকন, দীননাথ শর্মা আদিয়েও *ৰামধেনুত* গল্পৰ শিতানত নিজৰ নাম ৰাখি গৈছে। 'টাইপিষ্টৰ জীৱন' আৰু 'মেধি' ফুকনৰ দুটি উল্লেখযোগ্য গল্প। 'টাইপিষ্টৰ জীৱন' গল্পত প্রচলিত সমাজ ব্যৱস্থাৰ প্রতি তীব্র ব্যঙ্গ নিহিত আছে। 'মেধি' গল্পত মেধি চৰিত্রৰ স্নেহ আৰু উদাৰতা প্রকাশ কৰাৰ উপৰিও সন্তানহীনতাৰ বাবে মেধিয়নীয়ে মেধিক এৰি যোৱাৰ কৰুণ কাহিনী আছে। গল্পটি মনস্তাত্ত্বিক।

ৰামধেনু যুগৰ বিশিষ্ট গল্পলেখকসকল হ'ল— বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্য, মহিম বৰা, ভবেন্দ্র নাথ শইকীয়া, লক্ষ্মীনন্দন বৰা, মেদিনী চৌধুৰী, যোগেশ দাস, লুম্বেৰ দাই আদি। বীৰেন্দ্র কুমাৰ ভট্টাচার্য্যৰ গল্পত সমাজবাদী চিন্তাধাৰা আৰু বঞ্চিত, নিষ্পেষিতজনৰ প্রতি থকা দৰদ থকা দেখা যায়। তেওঁৰ 'কলং আজিও বয়', 'সি জম জম আৰু জুইকু�ৰা', 'এজনী জাপানী ছোৱালী', 'মাকণৰ গোসাঁই', 'মিঞা মনচুৰ' আদি উল্লেখযোগ্য গল্প। যোগেশ দাসৰ গল্পত জীৱন আৰু সমাজৰ প্রতি থকা দৃষ্টিভঙ্গী আৰু অনুভূতি স্পষ্টভাৱে দেখা যায়। তেওঁৰ 'কলপটুৱাৰ মৃত্যু' এটা উল্লেখযোগ্য গল্প।

মহিম বৰাও এই সময়ৰ এজন উল্লেখযোগ্য গল্পকাৰ। হাস্য-ব্যঙ্গ আৰু কাৰুণ্যই তেওঁৰ গল্পত সমানে ঠাই পাইছে। 'কাঠনিবাৰীৰ ঘাট', 'তিনিৰ তিনি গ'ল' আদি তেওঁৰ বহুপঠিত গল্প। ভবেন্দ্র নাথ শইকীয়া, লক্ষ্মীনন্দন বৰা, হোমেন বৰগোহাঞি, সৌৰভ কুমাৰ চলিহা আদি ৰামধেনু যুগৰ একোগৰাকী শক্তিশালী গল্পকাৰ। তেওঁলোকৰ গল্পৰ বিষয়বস্তু, চৰিত্র চিত্রণৰ দক্ষতা, উপস্থাপন কৌশল আদিয়ে সকলো সময়তে পাঠকক আকৃষ্ট কৰি ৰাখে। ভবেন্দ্র নাথ শইকীয়াৰ গল্পত সমাজৰ সৰু সৰু কথাবোৰে ডাঙৰ হৈ ধৰা দিয়ে। তেওঁৰ 'বৃন্দাবন', 'ৰাজমিস্ত্রী', 'ঢোৰা সাপ', 'বন্দীশাল' আদি ৰামধেনুত প্রকাশিত উল্লেখযোগ্য গল্প। লক্ষ্মীনন্দন বৰাৰ গল্পই পাঠকক গাঁৱৰ পৰিবেশৰ সৈতে অতি সহজে পৰিচয় কৰাই দিয়ে। 'সখা দামোদৰ' 'এৰাবাৰীৰ লেছেৰী', 'দলনিৰ পোনা', 'হোদোৰ পণ্ডিত' আদি গল্পৰ শিৰোনামবোৰেই পাঠকক গাঁৱৰ সৈতে নিবিড় হৈ পৰিবলৈ সুযোগ দিয়ে। আনহাতে, চন্দ্রপ্রসাদ শইকীয়াৰ গল্পত দেখা যায় নগৰীয়া জীৱনৰ ছবি। তেওঁৰ তেনে এটা গল্প 'মায়ামৃগ'।

সৌৰভ কুমাৰ চলিহাৰ 'অশান্ত ইলেক্ট্রন' চেতনাস্রোত ৰীতিৰ প্রভাৱ আছে। তেওঁৰ আন এটা গল্প 'জ্যোমিতি'ত যুক্তিবাদী ধাৰণাৰে অস্তিত্ববাদী চিন্তাধাৰা প্রকাশ কৰিছে। 'দুপৰীয়া', 'আচ্ছন্ন' আদি গল্পত সৌৰভ কুমাৰ চলিহাৰ নতুন চিন্তাধাৰা প্রকাশ পাইছে। মেদিনী চৌধুৰীৰ *ৰামধেনুত* প্রকাশিত গল্পসমূহত বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ অভাৱ-অনাটন, বঞ্চনাৰ চিত্র ফুটি উঠিছে। সেইসময়ৰ আন কেবাগৰাকী গল্প লেখকৰ গল্পই ৰামধেনুৰ শোভা বর্ধন কৰিছিল। নগেন শইকীয়াৰ, অতুলানন্দ গোস্বামী, লুম্বেৰ দাই, ৰোহিণী কুমাৰ কাকতি আদি অনেকজনৰ গল্পই ৰামধেনুত ঠাই পাইছিল।

ৰামধেনুৰ পাততে কেইবাগৰাকী মহিলা লেখকৰ গল্প প্রকাশ পাইছে। তেওঁলোকৰ সৰহ সংখ্যকেই *ৰামধেনুৰ* যোগেদিয়েই আত্মপ্রকাশ কৰিছিল। তেওঁলোক হ'ল স্নেহ দেৰী, নিৰুপমা

বৰগোহাঞি (তামুলী), প্ৰবীণা শইকীয়া, অণিমা দত্ত, নীলিমা শৰ্মা, মামণি ৰয়ছম গোস্বামী, আলিমুন্নিছা পিয়াৰ, ৰুণু বৰুৱা, বাসন্তী বৰুৱা, ৰেণু দেৱী আদি। এইসকলৰ উপৰি আৰু বহুজনে নিজ নিজ সৃষ্টিৰে *ৰামধেনু* আলোচনীৰ ভঁৰাল চহকী কৰি গৈছে। স্নেহ দেৱীৰ গল্পত সূক্ষ্ম অনুভূতি, প্ৰেম, ঈৰ্ষা আদিৰ ছবি আছে। সমাজ-সচেতন নিৰুপমা বৰগোহাঞিয়ে গল্পৰ মাজেৰে নাৰীৰ বিভিন্ন সমস্যা দাঙি ধৰিবলৈ সক্ষম হৈছে। 'ঢেকীৰ সৰগ', 'মিডাছৰ ট্ৰেজেদি', 'দ্বিতীয় মৃত্যু' আদি তেওঁৰ উল্লেখনীয় গল্প। মামণি ৰয়ছম গোস্বামীয়ে *ৰামধেনুৰ* শেষৰ ফালে গল্প লিখিবলৈ লয়। তেওঁৰ গল্পত বাস্তৱৰ জীয়া ছবি দেখিবলৈ পোৱা যায়। এইদৰে *ৰামধেনু* আলোচনীখনত গল্পৰ অপূৰ্ব সমাহাৰ দেখিবলৈ পোৱা যায়।

কিন্তু এটা মন কৰিবলগীয়া বিষয় যে *ৰামধেনুৰ* পাতত কবিতা আৰু গল্পৰ যি পয়োভৰ দেখিবলৈ পোৱা গৈছিল, সেই অনুপাতে নাটক আৰু উপন্যাসৰ বিকাশৰ ক্ষেত্ৰত *ৰামধেনুৰ* বৰঙণি তেনেই কম। অৱশ্যে বৰিচ পেষ্টাৰনেকৰ 'ড° ঝিভাগো'ৰ অসমীয়া অনুবাদ *ৰামধেনুত* ছোৱা ছোৱাকৈ প্ৰকাশ হৈছিল। এইখন অনুবাদ কৰিছিল প্ৰতিথযশা কবি-সাহিত্যিক নলিনীধৰ ভট্টাচাৰ্যই। চন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়াৰ 'জন্মান্তৰ'খনো *ৰামধেনুৰ* পাততেই ধাৰাবাহিকভাৱে প্ৰকাশ হৈছিল। ৰম্য ৰচনা দুই-এখন দেখিবলৈ পোৱা গৈছিল। সাহিত্যৰ এটি বিশিষ্ট দিশ হ'ল প্ৰবন্ধ বা গদ্য ৰচনা। ইতিমধ্যে মহেশ্বৰ নেওগ সম্পাদিত *ৰামধেনুৰ* প্ৰবন্ধৰ কথা আগতেই কিছু কোৱা হৈছে। *ৰামধেনুৰ* পাছৰ ফালে চিন্তামূলক বা সমালোচনামূলক প্ৰবন্ধও প্ৰকাশিত হৈছিল। কবিতা বা গল্পৰ মাজেৰে *ৰামধেনুৱে* আধুনিকতাৰ যি ধাৰা বোৱাই আনিছিল, তেনে চিন্তাধাৰা প্ৰবন্ধবোৰৰ মাজেৰেও প্ৰকাশিত হৈছিল। হেম বৰুৱা, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য, মহেন্দ্ৰ বৰা, দিলীপ বৰুৱা, হোমেন বৰগোহাঞি আদিৰ দৰে বিশিষ্ট লেখকসকলে প্ৰবন্ধৰ মাজেৰে সমাজলৈ অহা নতুন বাৰ্তাবোৰৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল। *ৰামধেনুত* প্ৰকাশিত কবিতা বা গল্পবোৰে পূৰ্বৰ পৰম্পৰা ভঙ্গ কৰি যি নতুন পথেৰে বাট বুলিবলৈ লৈছিল, সাধাৰণ পাঠকৰ বাবে তেনে ভাবৰ কবিতা বা গল্পবোৰ বুজাব নোৱাৰ সাঁথৰৰ দৰে আছিল। ভাষা-আঙ্গিক-ভাব, ছন্দ এই আটাইবোৰতে এক পৰিৱৰ্তন আহি পৰিছিল। উল্লিখিত কেবাজনো সমালোচকে বিশেষকৈ কবিতাৰ দুৰ্বোধ্যতা সম্পৰ্কে ৰামধেনুত ইয়াৰ সপক্ষে বা বিপক্ষে সমালোচকৰ ভূমিকা লৈ সৰব হৈ উঠিছিল।

অসমীয়া সাহিত্যলৈ সেই সময়ত যিবোৰ পাশ্চাত্য ভাৱধাৰা আহিছিল, সেইবোৰৰ ভাব-বস্তুৰ সৈতে অসমীয়া পাঠক পৰিচিত নাছিল। জাৰ্মান, ইংৰাজ আদি কবিসকলৰ মতবাদ বা ধাৰাবিলাকৰ সৈতে অসমীয়া পাঠকক চিনাকি কৰি দিবলৈ কেইগৰাকীমান আলোচক ওলাই আহিছিল। তদুপৰি ছিগমাণ্ড ফ্ৰয়েড, য়ুং আদি মনস্তত্ত্ববিদ লেখকৰ মতবাদ, কাৰ্ল মাৰ্ক্সৰ সাম্যবাদী চিন্তাধাৰা আৰু অৰ্থনৈতিক তত্ত্ব সম্পৰ্কেও কিছুসংখ্যক প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল। ফ্ৰয়েডৰ মনঃস্তাত্ত্বিক বিষয়ক লৈ কেবাটাও প্ৰবন্ধ *ৰামধেনুত* প্ৰকাশ পাইছিল। ইয়াৰ মাজতে কিছুমান বিতৰ্কিত আৰু চিন্তা উদ্ৰেককাৰী প্ৰবন্ধও প্ৰকাশ হৈছিল। সাহিত্যৰ বিচাৰ ধাৰা, বিশ্লেষণ আৰু তাৰ মূল্যায়ন সম্পৰ্কেও কিছু সংখ্যক প্ৰবন্ধ প্ৰকাশ হৈছিল। মুঠতে এই প্ৰবন্ধবোৰত ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাহিত্যিক কোনো এটা দিশেই আলোচনা নোহোৱাকৈ থকা নাছিল। সৰ্বোপৰি

সাহিত্যক বিশ্বমুখী কৰাৰ প্ৰৱণতা এই প্ৰবন্ধবোৰৰ মাজেদি দেখা যায়। পূৰ্বৰ পুথি সমালোচনাৰ দিশটো অব্যাহত থাকিল যদিও তাতো নতুনত্বই দেখা দিলে। *ৰামধেনুৰ* যোগেদি নতুন গ্ৰন্থৰ সমালোচনা হ'বলৈ ধৰিলে।

'লেছেৰি বোটলা', 'সাময়িক প্ৰসঙ্গ' আৰু 'সম্পাদকৰ ডাকটোপোলা' আদি শিতানো বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ ভট্টাচাৰ্য্য সম্পাদিত *ৰামধেনুত* দেখিবলৈ পোৱা গ'ল। 'লেছেৰি বোটলা'ত বিভিন্ন খবৰৰ যোগান ধৰা হৈছিল। 'সাময়িক প্ৰসংগ'ত ৰাজনৈতিক বিষয় সম্পৰ্কে আলোচনা হৈছিল। 'সম্পাদকৰ ডাক-টোপোলা'ত সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশ সম্পৰ্কে পাঠকৰ মতামত প্ৰকাশ হৈছিল। এই মতামতবোৰৰ পৰা *ৰামধেনুৰ* বিষয়ে পাঠকে কেনে ধাৰণা পোষণ কৰিছিল সেই বিষয়ে জানিব পৰা গৈছিল। পাছৰ ফালে গতানুগতিক আৰু কিছু স্তিমিতভাৱে ৰাধিকামোহন ভাগৱতীৰ সম্পাদনাত *ৰামধেনু* আৰু কিছুবছৰ চলি থাকিল।

অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যত আধুনিকতা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত)

৯.৫ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বিবিধ ধাৰা

প্ৰায় কুৰি বছৰকাল চাৰি গৰাকী সম্পাদকৰ সম্পাদনাত প্ৰকাশ পোৱা *ৰামধেনু* আলোচনীখনে অসমীয়া সাহিত্যৰ বিকাশত মহত্ত্বপূৰ্ণ বৰঙণি আগবঢ়াই থৈ গৈছে। *ৰামধেনুৱে* অসমীয়া সাহিত্যত এক নতুন যুগৰ সূচনা কৰিলে। ইয়াৰ লেখকসকলৰ লেখাত এক নতুন ভাবাদৰ্শ প্ৰকাশ পালে। ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যত বাস্তৱবাদী চিন্তা-চৰ্চাই পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰিলে। যুগান্তকাৰী আলোচনী *ৰামধেনুৱে* অসমীয়া সাহিত্যলৈ আধুনিকতাৰ ধ্বজা বহন কৰি আনিলে।

আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যৰ বাহক *ৰামধেনুক* কেন্দ্ৰ কৰি যি আধুনিক সাহিত্য গঢ় লৈ উঠিছিল সেই সাহিত্য সম্ভাৰৰ প্ৰকৃতিলৈ লক্ষ্য কৰি ইয়াক কেবাটাও ধাৰা বা শ্ৰেণীত ভাগ কৰিব পাৰি।

- প্ৰগতিবাদী বা সমাজবাদী ধাৰা
- হাস্য-ব্যঙ্গৰ ধাৰা
- আধুনিকতাবাদী ধাৰা
- মনস্তাত্ত্বিক ধাৰা
- ৰাজনৈতিক ধাৰা আৰু অৰ্থনৈতিক ধাৰা
- অস্তিত্ববাদী ধাৰা আৰু চেতনাস্ৰোত পদ্ধতি
- মানৱতাবাদী ধাৰা

৯.৫.১ প্ৰগতিবাদী বা সমাজবাদী ধাৰা

ৰামধেনু পৰৱৰ্তী যুগৰ সমালোচকসকলে ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যৰাজিক বিচাৰ কৰি আৰু ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ বিশ্লেষণ কৰি ইয়াৰ এটা ধাৰাক প্ৰগতিবাদী বা সমাজবাদী সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছিল। পূৰ্বৱৰ্তী *পছোৱা* আৰু *জয়ন্তী* আলোচনীতে এই ধাৰাটোৰ পূৰ্বাভাস দেখা গৈছিল। হেম বৰুৱাই তেওঁৰ *আধুনিক সাহিত্য* নামৰ গ্ৰন্থত উনবিংশ শতিকাৰ শেষ আৰু বিংশ শতিকাৰ আদিভাগৰ পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ যি আদৰ্শ দাঙি ধৰিছিল ৰামধেনু যুগৰ লেখকসকলে সেই আদৰ্শ অনুসৰণ কৰিছিল। আধুনিক অসমীয়া সাহিত্যতো পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ দৰে লেখকসকলৰ ব্যক্তিগত প্ৰতিভাৰ সাঁচ জিলিকি উঠিছিল। প্ৰগতিবাদী লেখকসকল সমাজৰ সুবিচাৰ আৰু সুচিন্তাৰ পক্ষপাতী। সামাজিক মূল্যবোধ সলনি হোৱাৰ দৰে মানুহেও সমাজখনক নতুন দৃষ্টিৰে চাবলৈ শিকিলে। পুৰণি সংস্কাৰ আদিৰ বিৰুদ্ধে মানুহ থিয় হ'ল আৰু সাহিত্যৰ মাজেৰে এই নতুন ভাব-চিন্তা প্ৰকাশ কৰিবলৈ ধৰিলে। এইদৰে সমাজবাদী সাহিত্যৰ ধাৰা এটি ৰামধেনুৰ যোগেদি প্ৰবাহিত হৈছিল।

জানি থোৱা ভাল

ৰামধেনু যুগৰ গল্প অভূতপূৰ্বভাৱে ঐশ্বৰ্যশালী হৈ উঠিল সেই যুগৰ গল্পকাৰসকলৰ বিচিত্ৰ উদ্ভাৱনী শক্তি, গভীৰ বিশ্লেষণ দক্ষতা, তীব্ৰ যুগ-সচেতনতা আৰু প্ৰচুৰ সামাজিক দায়িত্ববোধৰ পৰশত।

৯.৫.২ হাস্য-ব্যঙ্গৰ ধাৰা

অসমীয়া সাহিত্যত এই ধাৰাৰ জন্ম হৈছিল লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ হাতত। তেতিয়াৰ পৰাই বৰ্তমানলৈ এই ধাৰাটো অব্যাহত ৰূপত চলি আহিছে। কিন্তু যুগে যুগে হাস্য-ব্যঙ্গৰ ধাৰাটোৰ প্ৰকৃতি সলনি হৈ আহিছে। জোনাকী যুগৰ হাস্য-ব্যঙ্গৰ ধাৰাটো আৱাহন যুগত অধিক শক্তিশালী হৈ উঠে। পৰৱৰ্তী ৰামধেনু যুগলৈকে এই ধাৰাটো চলি আহি আজিও বৰ্তমান। *ৰামধেনুৰ* আটাইবোৰ লেখাতেই যে এই ধাৰাৰ লেখা পোৱা যায়, তেনে নহয়। ইয়াৰ তীব্ৰতাও তেনে ধৰণে উপলব্ধি নহয়। আধুনিক যুগৰ মানুহৰ নৈতিক অৱনতি, অন্তঃসাৰশূন্যতা, স্বাৰ্থপৰতা এইবোৰক লৈ ৰামধেনু যুগৰ কেবাজনো লেখকে গল্প, কবিতা সৃষ্টি কৰিছে। অৱশ্যে কেতিয়াবা কাৰণ নথকা যিকোনো বিষয়ক লৈও হাস্য-ৰসাত্মক ৰচনা *ৰামধেনুৰ* পাতত লিখা হৈছে। মহিম বৰা, নৰেন শর্মা, ত্ৰৈলোক্য নাথ গোস্বামীৰ কেবাটাও গল্পত হাস্যৰসৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে।

৯.৫.৩ আধুনিকতাবাদী ধাৰা

আধুনিক শব্দটো বৰ জটিল। এই শব্দটিক লৈ বহুতৰ মাজত মতভেদ আছে। Eric Newtonএ এই শব্দটিৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়াইছিল এইদৰে— Today the word conveys the same specialised sense of old traditions broken and new paths opened up. অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰামধেনু যুগৰ লেখকসকলেও এইদৰে পৰম্পৰাগত সাহিত্যৰ পৰা আঁতৰি থাকি নতুন ভাব-চিন্তা, আদর্শেৰে বাট বুলিবলৈ আৰম্ভ কৰিছিল। এই সময়ৰ কবি, গল্পকাৰ, প্ৰবন্ধ লেখক সকলোৱে পৰম্পৰাগত সাহিত্যৰ আদর্শ পৰিহাৰ কৰি পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ নতুন আদর্শৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হৈ পৰিছিল। 'জয়ন্তী' যুগৰ প্ৰগতিশীল কবিতাৰ ধাৰাটো এই যুগত প্ৰবল হৈ নাথাকিল। *ৰামধেনু* আলোচনী প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগে কবিতাৰ জগতখনলৈ বহুতো পৰিৱর্তন আহিল। এই সময়ত কবিতাৰ ভাষা আৰু আঙ্গিক আদিত নতুনত্ব আহিল। আধুনিক জীৱন-জগত সম্বন্ধে প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু সঁহাৰি প্ৰকাশ কৰা এবিধ নতুন কবিতা অসমীয়া সাহিত্যলৈ আহিল। গল্প, প্ৰবন্ধ আদিতো নতুন সম্পৰীক্ষা চলোৱা হ'ল। এইদৰে এটা আধুনিকতাবাদী ধাৰাৰ সৃষ্টি হ'ল।

৯.৫.৪ মনস্তাত্ত্বিক ধাৰা

আধুনিক সময়ত মানুহৰ মনটোক সবাতোকৈ গুৰুত্ব দিয়া হয়। মানুহৰ অৱচেতন মনত অনবৰতে বিভিন্ন ভাবৰ প্ৰবাহ চলি থাকে। অৱশ্যে মনঃসমীক্ষাত্মক অসমীয়া সাহিত্যৰ লক্ষণ লক্ষ্মীনাথ বেজবৰুৱাৰ সময়ৰ পৰাই চলি আহিছে। অসমীয়া সাহিত্যৰ চুটিগল্পৰ শাখাটোত এই দিশটো বিশেষভাৱে লক্ষ্য কৰা যায়। অসমীয়া চুটিগল্প পাশ্চাত্য চুটিগল্পৰ আৰ্হিত গঢ় লৈ উঠা সাহিত্য। পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ বিভিন্ন ধাৰা বা দর্শনৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া সাহিত্যত পৰিছে। মনস্তাত্ত্বিক ধাৰাৰ কথা আহিলে ফ্ৰয়েড, য়ুং আদি মনস্তত্ত্ববিদসকলৰ কথা মনলৈ আহে। ৰামধেনু যুগৰ কেইবা গৰাকী গল্পকাৰৰ গল্পত ফ্ৰয়েডীয় দর্শনৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা গৈছে। নাৰী-পুৰুষৰ জৈৱিক আকর্ষণৰ চিত্ৰ ৰামধেনুৰ কেইবাটাও গল্পৰ মাজেদি প্ৰকাশিত হৈছে। কিছুমান গল্পত নাৰী-পুৰুষৰ মনৰ ভিতৰত গোপনে লুকাই থকা কিছুমান অশুভ দিশকো মনস্তাত্ত্বিক দৃষ্টিভঙ্গীৰে বিশ্লেষণ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। পুৰুষ-নাৰী, শিশু-বৃদ্ধ সকলোৰে মনৰ খবৰ লৈ ৰচনা কৰা গল্পও *ৰামধেনু* আলোচনীত প্ৰকাশ হৈছে। এনেদৰে ৰামধেনু যুগত মনস্তাত্ত্বিক ধাৰাটো শক্তিশালী ৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে।

৯.৫.৫ ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক ধাৰা

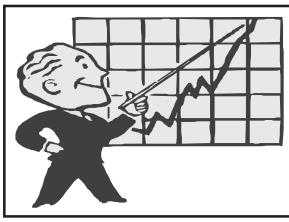
ৰামধেনু যুগৰ লেখকসকল দেশৰ ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক দিশৰ প্ৰতি সচেতন আছিল। বৰং ক'ব পাৰি আধুনিক সাহিত্য ৰাজনৈতিক আৰু অৰ্থনৈতিক ভেঁটিৰ ওপৰত প্ৰতিষ্ঠিত। এই সময়ৰ লেখকসকলৰ এখন নতুন পৃথিৱী গঢ়াৰ আদৰ্শ আছিল। সেইবাবে সেই যুগৰ কবিতা, গল্প, উপন্যাস, গদ্য ৰচনা আদি সকলোতে তেওঁলোকে সামাজিক, ৰাজনৈতিক-অৰ্থনৈতিক দিশৰ বাতাবৰণ দিব বিচাৰিছিল। ব্যক্তিগত প্ৰতিভাৰে তেওঁলোকে সেই বাতাবৰণ সমন্বিত সাহিত্যৰ ৰূপ দিছিল। ৰাজনীতি আৰু অৰ্থনীতিৰ লগত সাহিত্যৰ সম্বন্ধ ওচৰা-উচৰি। সেই সময়ৰ লেখকসকলৰ ৰচনাত সমাজকেন্দ্ৰিক গণ-সাহিত্যৰ ৰূপ দেখা যায়। সত্তৰৰ দশকৰ পৰা কুৰি শতিকাৰ শেষলৈকে সময়ছোৱা ৰাজনৈতিকভাৱে অত্যন্ত ঘটনাবহুল। ৰাজনৈতিক বাতাবৰণে সমাজখন বিধৌত কৰি গৈছিল। তাৰ পৰিপ্ৰেক্ষিতত অসমীয়া অনেক গল্প কবিতাৰ সৃষ্টি হৈছিল যে ইও সেই সময়ৰ এটা ধাৰা ৰূপে পৰিগণিত হৈছিল। ইয়াৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰভাৱ অৰ্থনীতিতো পৰিব্যপ্ত হৈ পৰিছিল আৰু সাহিত্যত তাৰ প্ৰভাৱ পৰিছিল।

৯.৫.৬ অস্তিত্ববাদ আৰু চেতনাস্ৰোত ধাৰা

অস্তিত্ববাদ মূলতঃ এটা দাৰ্শনিক মতবাদ। সৃষ্টিধৰ্মী সাহিত্যৰ ই এটা বিশেষ ধাৰা। অস্তিত্ববাদৰ প্ৰধান লক্ষণ হ'ল মানুহৰ নিৰঙ্কুশ স্বাধীনতা। অস্তিত্ববাদী দৰ্শন হ'ল মানুহে নিজৰ অস্তিত্বক স্বাধীনতা দিয়া প্ৰয়োজন। প্ৰত্যেক ব্যক্তিয়েই অদ্বিতীয়, মৌলিক আৰু স্বতন্ত্ৰ। গতিকে নিজৰ বিচাৰ-বুদ্ধিৰেই নিজে পৰিচালিত হোৱাটোৱেই অস্তিত্ববাদৰ মূল কথা। *ৰামধেনুত* প্ৰকাশ পোৱা কেইটিমান গল্পৰ মাজেৰে অস্তিত্ববাদী ধাৰা এটি গঢ় লৈ উঠিছিল। মানুহৰ নিজৰ অস্তিত্বটোহে প্ৰকৃত সত্য। মানুহ সদায় নিজ ইচ্ছাৰেহে পৰিচালিত হোৱা উচিত। হোমেন বৰগোহাঞি, সৌৰভ কুমাৰ চলিহা, নগেন শইকীয়া আদি গল্পকাৰৰ গল্পই তেনে এক ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিছিল ৰামধেনু যুগত।

চেতনাস্ৰোতৰ ধাৰণা আহিছে আধুনিকতাবাদী আন্দোলনৰ পৰাই। সময় আৰু চেতনা সম্পৰ্কে জন্ম দিয়া ধাৰণাৰ পৰাই ই এক ধাৰা হিচাপে নহ'লেও এটি পদ্ধতি হিচাপে পৰিগণিত হৈছে। মানুহৰ মন বিভিন্ন ভাব-চেতনাৰে পৰিপূৰ্ণ। ই বহু তৰপীয়া। এজন ব্যক্তিৰ চেতনাৰ বিভিন্ন ভাবৰ ক্ৰিয়া-প্ৰক্ৰিয়া একে সময়তে চলি থাকে। চেতনাস্ৰোত পদ্ধতিত বাহ্যিক জগতৰ সলনি ব্যক্তিৰ মনোজগতৰ কথাইহে অধিক গুৰুত্ব লাভ কৰে। চেতনাস্ৰোত পদ্ধতি সেয়ে এক অসংলগ্ন আৰু অপৰিকল্পিত পদ্ধতি। মনলৈ একে সময়তে বিভিন্ন ভাবৰ অগা-ডেৰা কৰে। এটা ভাব মাৰ নাযাওঁতেই আন এটা ভাবে খুন্দা মাৰে। মনৰ এই ভাব প্ৰতিফলিত কৰা সৃষ্ট সাহিত্যও তেনে ধৰণেই প্ৰকাশ পায়। এই শ্ৰেণীৰ সাহিত্যত মনৰ ভাব অনুভূতিক পৰিকল্পিতভাৱে সজোৱা

নহয়। 'অশান্ত ইলেক্ট্রন', 'দুপৰীয়া' 'আচ্ছন্ন' আদি গল্পত সৌৰভ কুমাৰ চলিহাই এই পদ্ধতি অৱলোকন কৰা দেখা যায়।

অগ্রগতি নিৰীক্ষণ

প্রশ্ন নং ৩ ঃ ৰামধেনু যুগৰ সাহিত্যৰ ধাৰা সম্পর্কে আলোচনা কৰক। (২০০ শব্দৰ ভিতৰত)

৯.৬ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আমি সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত আলোচনীৰ ভূমিকা সম্পর্কে জানিব পাৰিলোঁ। *অৰুণোদই*ৰ পৰা *ৰামধেনু*— এই আলোচনীসমূহে সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীলৈ যোগোৱা অৰিহণাৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলোঁ।
- *ৰামধেনু* আলোচনীখন প্রকাশ কৰাৰ উদ্দেশ্য, আলোচনীখনৰ চমু পৰিচয় আৰু ইয়াৰ পটভূমি সম্পর্কে জানিব পাৰিলোঁ।
- আজিৰ যুগ ব্যস্ততাৰ যুগ। মানুহৰ সময় কম। সেয়ে দীঘলীয়া সাহিত্যৰ সোৱাদ গ্রহণ কৰিবলৈ মানুহৰ আহৰি নাথাকে। কম সময়ৰ ভিতৰতে সাহিত্যৰ ৰস আস্বাদন কৰিবলৈ *ৰামধেনু* আলোচনীয়ে সুবিধা কৰি দিছিল।
- *ৰামধেনু* আলোচনীয়ে অসমীয়া সাহিত্যৰ দিক্-নির্ণায়কৰ ভূমিকা পালন কৰে। *ৰামধেনুৱে* অসমীয়া সাহিত্যক নতুন দিনৰ নতুন দর্শন দিলে।
- *ৰামধেনুৱে* অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যলৈ আধুনিক ভাৱধাৰা, নতুন আঙ্গিক, নতুন সমাজ-চিন্তনৰ আহিলাৰ যোগান ধৰিলে। পূর্বৰ পৰম্পৰাগত ভাৱধাৰাৰ সলনি আধুনিকতাৰ ধ্বজা বহন কৰি আনিলে।
- *ৰামধেনুৱে* পাশ্চাত্য জগতত আলোড়ন সৃষ্টি কৰা বিভিন্ন দর্শন, চিন্তা-চর্চা অসমীয়া সাহিত্য জগতলৈ বোৱাই আনিলে। এই যুগতে অসমীয়া সাহিত্যত কেবাটিও নতুন ধাৰাৰ সৃষ্টি হ'ল।
- *ৰামধেনু* আলোচনীয়ে কেবাগৰাকী নতুন লেখকৰ আত্মপ্রতিষ্ঠাৰ বাট মুকলি কৰিছিল। ভালেসংখ্যক মহিলা লেখকেও এই সময়ত আত্মপ্রকাশ কৰিছিল।

৯.৭ অধিক জানিবলৈ

১) গগৈ, হৃদয়ানন্দ (১৯৯৭) ঃ *ৰামধেনুৰ শ্রেষ্ঠ গল্প*, (১ম প্রকাশ); গুৱাহাটী ঃ জ্যোতি প্রকাশন।

২) চেতিয়া, তোষেশ্বৰ (সম্পা.) (১৯৮৮) ঃ *প্ৰগতিশীল সাহিত্য-সমীক্ষা* (১ম প্ৰকাশ); নতুন সাহিত্য পৰিষদ।

৩) নেওগ, ডিম্বেশ্বৰ ঃ *নতুন পোহৰত অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী*।

৪) নেওগ, মহেশ্বৰ ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা* (৩য় সংস্কৰণ) (১৯৭০); গুৱাহাটী।

৫) বৰুৱা, হেম (১৯৬১) ঃ *আধুনিক সাহিত্য* (২য় সংস্কৰণ); গুৱাহাটী ঃ লয়ার্ছ বুক ষ্টল।

৬) বৰগোহাঞি, হোমেন (সঙ্কলন আৰু সম্পা.) (২০০৯) ঃ *ৰামধেনু* (চাৰিটা খণ্ড); পাণবজাৰ, গুৱাহাটী ঃ বনলতা।

৭) বৰগোহাঞি, হোমেন (সম্পা.) (১৯৯৩) ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী* (ষষ্ঠ খণ্ড); আনন্দৰাম বৰুৱা ভাষা-কলা-সংস্কৃতি সংস্থা।

৮) শইকীয়া, চন্দ্ৰপ্ৰসাদ (সম্পা.) (১৯৯৮) ঃ *অসমৰ বাতৰি কাকত-আলোচনীৰ ডেৰশ বছৰীয়া ইতিহাস*; গুৱাহাটী ঃ জয়ন্তী উদ্‌যাপন সমিতি।

৯) শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত* (নৱম সংখ্যা); ৰিহাবাৰী, গুৱাহাটী ঃ প্ৰকাশিকা— প্ৰতিমা দেৱী।

৯.৮ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰামধেনু যুগৰ পটভূমি সম্পৰ্কে আলোচনা আগবঢ়াওক... ...এই প্ৰশ্নৰ উত্তৰত অসমীয়া সাহিত্যত আলোচনীৰ ভূমিকা... ...*অৰুণোদই*ৰ পৰা *ৰামধেনু* আলোচনী... ...*ৰংঘৰ* আলোচনীৰ পৰা *ৰামধেনু*ৰ সৃষ্টি— সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য চমুকৈ লিখক।

২নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ *ৰামধেনু*ৰ আধুনিকতা... ...আধুনিক শব্দৰ অৰ্থ... ...পৰম্পৰাগত সাহিত্যৰ পৰা নিৰ্বাসন... ...হেম বৰুৱাৰ আধুনিক সাহিত্যৰ লক্ষণ... ...*ৰামধেনু*ৰ সাহিত্যত তাৰ প্ৰতিফলনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

৩নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ *ৰামধেনু*ৰ বিবিধ ধাৰা... ...পাশ্চাত্য সাহিত্যৰ প্ৰভাৱ... ...পাশ্চাত্য লেখকৰ দৰ্শন... ...মতবাদ বিবিধ ধাৰা... ...বাস্তৱবাদী... ...সমাজবাদী-মনস্তাত্ত্বিক আদি ধাৰাৰ বিষয়ে লিখক।

৯.৯ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ *অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী*ত আলোচনীৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ অসমীয়া ভাষা-সাহিত্যৰ বিকাশ আৰু সমৃদ্ধিত *ৰামধেনু* আলোচনীৰ বৰঙণি সম্পৰ্কে আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ ৰামধেনু যুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বৈশিষ্ট্য বিচাৰ কৰক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ "ৰামধেনু যুগে অসমীয়া সাহিত্যত কেবাটাও নতুন ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিলে" —এই সম্পৰ্কে ব্যাখ্যা আগবঢ়াওক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ ৰামধেনু যুগৰ আধুনিক সাহিত্যৰ বিষয়ে বহলাই আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৬ ঃ "ৰামধেনু যুগৰ কবিতাত আধুনিক জীৱন-জগত সম্বন্ধে প্ৰতিক্ৰিয়া আৰু সঁহাৰি প্ৰকাশ কৰা এবিধ নতুন কবিতা অসমীয়া সাহিত্যলৈ আহিল।" —আলোচনা কৰক।

প্ৰশ্ন ৭ ঃ ৰামধেনু যুগৰ চুটিগল্পত সমাজ-সচেতনতাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰক।

*** ***** ***